

25 (13) 11 6 7 8 6 7 6 6 6 6

1854

ԲՈՎԸՆՆԵՐԻ ՆԱԽԻՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՕՍԲԵՆԵՆ ՏԼԻՄԹԻՒՆ. Բեր. մեծան զայրը Էւֆրատ
բիա զամպ, կ'էլէ — Մեծափ. Սոսնժանին. Հրովարտակէ —
Լափինս զարմանին կ'աւառ զեպրո — Բարձրի աղլաւ
ամառնեք կը նսնժին — Արեւմտե Եւրոպէ կ'աղմուսն
պառնալով ընդրո

ԻՌԻՍԼՈՍԵՆ՝ Ծախսայի ու Պաշտոնի ձեռնարկ ընկեր
ՏՈՒՆԻՍԻՔՈՒՆ՝ Թուրքացի Նոր Ծախսայի ընկեր

ԱՆԵՐԻԿԱՆ. Զուպոյի ու Նիկոլայի լեհերը:
ԻԼԻՈՒՍՆԱԿԱՆ. Աշխատակազմի ղեկավարը:
ԲԱՆՈՒՄ. Այո:

ԱՌԱՅԻՐԻԱ

4.11.2011, 25 ՅԵՊԻՏԵՄԻԱՆԻ:

ԱՐԵՎԻԿԱՆԵՆ խնդիրը գերմանական տերութիւններուն վրայ վերջի ասուններ և՛ մտղեցութիւն տնկցաւ գլխաւորաբար երկու գերմանական մեծ տերութիւնաց քաղաքականութեան նկատմամբ: Եւրոպեացիները միշտ հիմա առաւ ծնածոյ տերութիւններէն քաջ տեղեկացած են աւստրիական կառավարութեան որեւիտեան տերութեանց հետ միութեամբ: Եւ Պրուշիան հառաւաճեալ տարիներէն Վալտեր շտիպերտի փոխարէն Այս շտիպերտ փոխի օրերն աւելի յայտնուեցաւ, երբ որ Պրուշիական կառավարութիւնը իր գերմանական տերութեանց քով ունեցած երկտիպաններուն շրջապահման թաղիք մը խրկեց, որուն մէջ էր դրուցէ թէ Պառլիմենտի 26ին առաւ փոքին պատասխանը հասնելէն ետքը Պրուշիականութեան հետ Ապրիլի 20ին դրած գաշխուք ոչ անցոր կը համարէ Պառլիմենտի գէտ՝ գէշը առնելու: Ինչու որ, այն գաշխուքն զիստար փախճանը Պառլիմենտի իշխանութիւններէն դուրս հանին էր, որն որ որդէն կառարաւցաւ, իսկ Աւստրիայի ու արեւմտեան տերութեանց Պառլիմենտի համաձայն չոր ինքիքը նոյն գաշխուքն էին վերաբերի, ուստի եւ կ'ուզէ յաւաք որ Աւստրիա որ պահանջներէն իր կենայ, եւ այլն — Ստիպերտ Վալտերի Պառլիմենտի վերջիցէն ընդհանրական պատասխանը իրիւ առիթ պատահազմի առաւ չէ, բայց ինք զիսկը յայտնած է, որ եւրոպայի աղաղակ հաստատուն խաղաղութիւն մը ապրու նկատմամբ այն հասարակաց չորս պահանջներէն չ'ուզի ետ կենայ: Եւ որովհետեւ Պրուշիական զորքերը Վալտերի վերմանական գաշխուքն իրեն ժողովքին մէջ առանձին իր գոհերէն գեաղայնին ձեռքովը մէկու գերմանական տերութեանց հետեւեալ եօթն ուսուցարկութիւններն ըրած է. 1) Բեւ Ապրիլի 20ին գաշխուքն իրեն տնկ համաձայնաց մէջ ոյժ որ պաշտպանէ Աւստրիայի տերութիւնը, քանի որ ապրիլի մէկուն վրայ յարձակում չ'ըներ. 2) Գերմանական գաշխուքն իրեն նոյն վերջիցէն գաշխուքը իրարոյ յագուածին մէջ եղած միաբանութիւնը քանի որ գերմանական շահաց պահպանութիւնն

Աւստրիացի դիրքէն կախում ունին, պարտաւորել չէ՛համարիր. 3) Գանաբէ իշխանութեանց Աւստրիայէն դուրսեկը Գերմանիոյի շահերուն համեմատ չեն, եւ ան չորս պահանջներէն, որոնց որ Աւստրիան ինք զինք պարտաւորած է, այնպիսի պահանջներէն չեն, որոնք իսկ Գերմանիան դուրսաւորաւոր պատճառ ունենայ անոնց մէջ ապա-գապէն համար երաշխաւորութիւններ տեսնելու. 4) Ինխադրելով թէ առ այսպէս է, գերմանական դաշնակցութիւնն քնն զինք ամենէն ուղիղ դիրքով մէջ չէ՛համարիր՝ երբ որ ան չորս կէտերը իրեն կրնակ հակուէ. 5) Թէ որ Աւստրիան Զուլխի 14ին դաշնակցին համեմատ իշխանութիւնները գրաւելուն համար Ռուսէն իր սեղհական երկրին մէջ յարձակում կրէ նէ՝ վերջիշեալ Ապրիլի 20ին դաշնակցութեան երկրորդ եւ երրորդ յաջաւածներուն զօրութեամբը Գերմանիա դաշնակցութեան պարտաւորութիւն մըն առած չէ՛համարիր իրարու պաշտպան կենալու. 6) Գերմանիոյի շահերը չեն պահանջը, որ Գերմանական դաշնակցութեանը իրաց առ հանգամանքը յայտնի ծանցայ եւ խոստովանի, եւ անոնք ալ յայտնէ որ թէ եւ Ապրիլի 20ին դաշնացի վայել յաւելելով յոգաւոր մէջ նշանակուած մասնաւոր զուգընդ շատ հեռացած ալ ըլլան, ի վերայ պարտաւորութեան ան ամեն վտանգներն, որ Աւստրիայի կայսրութեան իր հիմնադրուն եղած դրից մէջ կը սպաւնան՝ գաշնակցութիւնն ընդհանուր պաշտպանութեանը պարտաւորեն: Աս հարցումներէն ետքը կու գայ սա վերջինը 7-ը) Աւստրիոյի նկատմամբ գերմանական դաշնակցութեան ունեցած ծանրակշիռ շահուն համեմատ է որ իր քուէն առէն ետ կենայ, քանի որ անք դեռ պատահած դէպքերէն բուզրոգին տնկալն կրնայ վարուիլ, եւ քանի որ անոք խաղաղութեան իշխարի մէջ մեծ ծանրութիւն մը կը դնէ, եւ միւս իշխանէ խաղաղութեան խոսակցութեանց մէջ իր մասնակցութիւնը կրնայ ապահովցնել, 8) եւ երբեմնանկ չէ նէ նոյն գերմանական դաշնակցութեան յանձնարարական Ժողովքը վիպարաւոր որի առանց յապաղելու դաշնակցութեան մեծ Ժողովին առջեւ պատշաճ առաջարկութիւններն ընելու: — Աս հարցնայ պատասխանը մտ օրերս գերմանական տեղութիւնները պիտ'որ տան, եւ լեւելէտ գեո ստոյգ պիտոյն թէ ինչ որոշումն պիտ'որ ընեն, որոշումնայնոյն առ բաներու տեղեակ գերմանական լրատիւ մի նոյն ուղիւթեանց մէջ կարծեալ զանազան լեւելի կ'ենթադրէ եւ կ'ըսէ թէ Վալն կարծիրը ամ ըմբռնումը (ինչպէս է Վերլեյնգերին) Ռուսաց վարութեան եւ քաղաքական արեւելեան ինդիքը Գերմանիոյի համար լրնայած կը տեսնէ: Արդար որոշութիւնն տեղալ լեւելիներուն է, որոնք որ ռուսիական եօթը հարցումներէնքուն տեսնան տեղութեանց պահանջած կրաշտաւորութեան իմաստովն պատասխանատու կ'ուզեն: Իսկ, կ'ըսէ նոյն ապրիլը, կրնայ ըլլայ որ գերմանական դաշնակցութեանց մեծ ապրիլ մասը երկրորդ բնորոշման մը

Վերադառնալիս, որն որ Ապրիլի 20ին գաշինքն անանկ իրենանայ որ Ա. Խոսրոպի վրայ իր Դանտեյի իշխանու՛թիւնն իր գրաւելուն պիտո՞ւնար եղած ամենայն թշնամեան յարգաւորմանը Գեղամեական գաշնապետութիւնը էա մեղերս կը պարտաւորէ, նշնագէտ Դանտեյին (մինչեւ յժոյ) աղաւ Զաւարեթի թիւնը բռնարովն ապահովութեան համար եղած բոլոր կարգադրութիւնները ամենայն ընդարձակութեամբ պէտք է իբրեւ գաշնապետութեան ժախճաններու վերաբերեալ նկատել, եւ ասիկա ան պիտունանար մէջ կ'ըլլայ իբր որ Ա. Խոսրոպի պատեւաբողմեան դրժնութիւն մը արգաք կը տեսնուի եւ զերմանական գաշնապետութեան ոյնութիւնսը կրնայ սպասել, ինչպէս նաեւ յոյն սգնութիւնն Աւարայիտի կրնայ ապաստել, երբ որ ուղագոյ խաղալութեան որոշման մէջ Դանտեյեան գաւառներուն քառակոն պաշտպանութիւնը վերցնելու եւ Դանտեյ բարբոտին ապուրբելու վրայ ինդիկ կ'ըլլայ նէ: Դարձե՛մ ի՞նչ ջնեք սխալք թէ որ առ ստորալոյսէ կարծիքն ան պաշնակցելոյ տպահան, ենթադրելի, որոնք Դանտեյի չէ թէ Ապրիլի գաշնապետութեան մասնակից ըլլալու խնդրոյն վրայ, այլ ան պաշնադրութեան ընդարձակութեանը վրայ խորհեցան:

— Այսպիսի իշխանապետ (Հռոմի տար) Ամիր-
պէյ իշխանը՝ ամապա 16ին Պառլամեն Վիեննա
հեղափոխութեան ժամանակ Ս. Երեմիայի արքեպիսկոպոս
Յակիմի գեղարարութեամբ իշխանապետին մեծապիստ
Աստուծոյն արքեպիսկոպոս Տրո-
վանով (Ս. Երեմիայի) տառապանքներով, որոնք մեծ
ծախարաւ Երեմիայի կը պահանջէ իրեն որ 1849ին
Յունիսի 16ին, իշխանապետին ընտրութեան ատեն
որովան Տրովանովին համարձակ կատարութեամբ
տանձը նորին ձեռք անուաւ եւ իշխանապետութեան
գահը նստի։ Ամիրպէյ, իշխանը միայն ունի Անգլ-
տեմքերի 26ին Վիեննայէն, որ գրեթէ ամբողջ
տարին մը կեցաւ, զեղի Պառլամեն Տրովանով ելլաւ։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՐԵՐ

ՎԻՆՆԵ, 23 Նոյեմբերի:
Լաշ, 18 Նոյեմբերի: Կորչապոլ էշխանը աւ-
տոյ 16ին առտուանց կանաւի դեղ ի Սքալին
ճամբայ ելաւ: Նշն օրը գեռ, չլուսնեցած մնացած
Քոզաքները, բազրէս ելան դաջին, այնպէս որ յո-
րը Մարտաւա Ռուսներէն պարպուեցաւ: Վաղը
Կուսները փրուկի փաղի կանաւքներն ալ պիտ'որ
խլցընեն տանին: Բաց ի չորս էշխանաւան օշնա-
յուններէն չորս մեծ Պլյաւրներ ալ երէկ աւարտիական
Կարապետները բարեւելլաւ եւ իրենց ընկերաւորա-
ւորքով մինչեւ Սուլթաւ զինացին դաջին: Բոլոր
Մարտաւա մեծ խնդալ թեմակաւ աւարտիական զորաց
ներս մոմկուռն կը սպասէ:

94796E

ԻՆՏԵՆՑ, 16 Սեպտեմբերի: Մեծափառ կայսրը
պատր ժամը ճին երկաթաբեղին կայսրամեր հասար:

Բայց և ժամը Գին օտարերկրացիներէն մեծ բազմութիւն մը 150 հոգեւ չափ հոն ժողոված էր: Բայց ամենքն ալ քաղաքացւոյ իրաւունքէն: Ժամը Գին մաս կառքերը եկան եւ ինչ մը ետքը կայսրն երեւցաւ ծառայից ամբաւ բազմութեամբ, եւ ամենքն ալ քաղաքացւոյ զգեստով: Կայսրն երեք հոգեւ առջի կառքին մէջ մտաւ, եւ պալատը շուրջ Գաւառի մէջ քաղաքէն դէպ ի պալատն սկսաւ յառաւանակ: Ամենեւին քննադատ կամ քննադատների զոյգները մէկը չէր տեսներ, եւ կեցե՛կ կայսրն աղաղակը բոլոր ծամբուն միայն իրեն հետ կերկնար:

— Եւստակիոս եւ ուրիշ յոսպիւնները կը ծառայեցան թէ զաղղիական — հիւսիսային երկաթուղւոյն վրայ Թագաւորն մտնելը առաջի տակ լաւաւ ծալնող ու պարտաւոր նիւթերով ու վառած գոյլ լեցուն երկաթի մասունք մը ցանկեր է: Ըստ զօրաւորն մերկան առջի անդամուն շոգեմար կառքերուն անցնելու առկա պիտի բորբոքէր ու ծալնէր, ինչու որ պարտաւոր փոշի մ'ալ երկաթուղւոյն վրայ ցանկաւ էր, որն որ կառքերուն առաջնորդն շինելով անցնելու տակնը պիտի որ անմիջապէս փոշիներ, եւ այնպէս երկաթի մասունքն ալ պիտի ծալնէր: Զարակոյ չէր որ երկաթի մասունքին ծալնելով կառքերուն մեծ մասն ողբ պիտի որ նեւ տակին: Արտաւի նաեւ որ այդ մասունքին երկաթուղւոյն կողմէ մ'ալ կրակ պիտի պրտէր: Դեռ արեւին հարաւորն վրայ բան մը լուսն չէր բաց քննու: Թէ ան համար մասնաւոր դատաստանական ատենն մը գրուեցաւ: (Արեւելայ որ փարիզի մէջ կայսրն կեանայ դէմ եղած դատաստանական մը պարտաւոր լուսն, առ դէպքն յոսալ եկած է:)

— Ամենքը կայսրական հրամանագիր մը կը հրատարակէ, որով 1856ին պահեստի գործը 60,000 հոգեւ չափ, զէնքն կը կանխուի:

— Պաշտօնական եղանակաւ հրատարակուելու, որ Պաշտօնական մէջ գիրքին խնամ 1000 ռուս դրամ արեւելային ռուբլիով մէջ 1000 ռուբլիով (100) կողմն բնակութեան անդի տրուած է, եւ ասանց վրայ գաղղիացի պաշտօնական մը դռնը մը զօրքով պահպանու գրուած է:

ՕՍՏԱՆԵԱՆ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ըրոսոս 20ին ղէկնաւ կատանցեւորքն 5 պատան մէջ հետեւեալ կարեւոր լուրն հասաւ, որն որ Պարբէշէն հեռագրով ասանկ կը ծանուցուի:

Պարբէշ, 19 Ապրիլի միջին: Կատանցեւորքն անկողն 16ին տրուած լուրը կը ծանուցանեն, որ գաղղիացի զօրքը, 25,000 քաղաքացի, 25,000 անգղիացիք ու 8,000 օսմանիք, ամենց 11ին եւ փոխարին Սեւաստոփոլէն 40 ծովական մըն հետեւ, ասանց լուրգիտութեան ցամաք ելել են ու դէպ ի Սեւաստոփոլ յառաջ կը խաղան: Բնականիկ նաեւ երան մեկ մասը անփոխապէս դէպ ի Ղազաւ ետ կը գտնուի, որ 14,000 քաղաքական պահեստի զօրքը խորմ ասին: — Երկուս որ ետքը հետեւեալ մասերումն լուրը տակնը, Սեւաստոփոլի մին միայն Սեւաստոփոլի տարր, այնպէս նաեւ անկախ խիւր Ղազաւ, Արեւիկայ, Անաթոլիա ու Գիլիս պաշտօնաւոր համար խրկուեցան: Իսկ մեծ նաւատորմը օգին ու հովին անդաւազութեանը համար մէկ քանի որ հոն կեցաւ մնաց: Ամենց 13ին կետրէն ետքը հրաման արուեցաւ: Դէպ ի Եւփատիոս առաջատեսելու, ուր որ զօրքը ցամաք պիտի որ ելէր: Կատանցեւորքն շատ յաջող գնաց: Զինգարթի սրն ամենց 14ին (բաւ լաւ Կատանցի օրն) առաւանդ ժամը 5ին արդէն երեք գաղղիացիներուն զօրքերը խորմի ծովերէն վրայ մեծ ծովային: Ըմենէն յոսալ մէկ զայնից արտադ զօրքը, եւ մէկ անգղիացի գունդ մը ցամաք օտը կրկնեցին, անոնց հետեւեցան ճէլ զայնից ու Օսմանեան զօրքը: Իսկ բոլոր զօրքը, 60,000 չափ կէս մը տափակ նաւերով կէս մը մանր շոգեմարներով ցամաք ելաւ եւ ասանց յապարիւս սկսաւ յառաջ երկնալ: Եւ որովհետեւ Ռուսաց կայսրն ծամբաները փոխելով ու խրամներով աւրուած էին, զօրքը մէկ մասը յոսալ գնաց ու ծամբաները կը շինէր: Բանալը գէպ ի Սեւաստոփոլ խորմի մոյրապալարը կը շարժի: Արեւելայ որ Ռուսերն ալ հետեւը լուրնց վրայ ու տարտը իրենց կը սպասեն: Եւ փոխարին ծովակալներն միայն Սեւաստոփոլ անապատ երկիր է, եւ ծովային մաս լին մը միայն կը գտնուի:

— Ա երբ յիշուած մեծ պայքար նաւատորմը երեք տեղափոխուց նաւերը մէկտեղ անկողով 100 շոգեմարէ, 50 ծակաւոր եւ 300 պրեւոյլ փարքային նաւերը կը բաղկանայ: Արեւն նաեւ բուն մէջ գրուած հոգեւորականներու համար գործածուելու 40,000 կողմններն (սեփեմբեր) զատ մարտիկներու շինութեան համար բաղկացիւ ասանկ ու բարդի պարկեր ալ նաեւ եւ մէջ բնաւ:

Կատանցեւորքն: Բանն փարքային նաւերու մէջ 1000 Պարբէշ գեղացի եւ պատանէշ շինելու նիւթ առնուեցաւ, որոնք ալ կ'ընթացէր մարտիկներու շինութեան համար փարքուած են:

— Կատանցեւորքն, 11 Սեպտեմբերի: Ամենց 11ին բարձրագոյն փոխարքան, ամեն պաշտօնականները, բարձր ատարիման օրները, քրիստոնէւոյ ողբաց պարտիարներն եւ ուրիշ պատանցներու գլխաւորներն իր պալատը կանգնեց հետեւեալ կայսրական հրատարակել իրենց կարգալու:

Կայսրական հրատարակել: 14 Ձիշիմա, 1270 (7 Սեպտեմբեր 1854):

Իմ արքայ փոխարքան:

Ըմեն մարդ գիտե՛, որ մեր տեղափոխեան բարեկարգութիւնը, եւ բոլոր մեր հրատարակեց բարձրութիւնն ու երջանկութիւնը միշտ մեր ջանքերով բաղձանայ փարքանն եղած են, եւ աս մեր մտաւոր գործարարութեանը համար օյն Եւստակիոս խաղղիացիք եւ հրատարակեցին: Արեւելայ ամենեւին յոսպիւնները եւ որ նորոգութեան սկզբունքներն հաստատուած են, բայց անկից հետեւած կարգաւորութիւնները դեռ անորաւորութեան մէջ կը ծախու: Եւ արեւելայ ամենեւին յոսպիւնները եւ քաղաքի տեղեր առնելու կ'ընեն, որոնք մեր ճշմարիտ փառաման համարն են: Եւ որ համար անհրաժեշտ հարկաւոր եւ պաւ որ ձիւ ծանր մտաւորութիւնն այսպիսի տարաւորանայ եւ շինութեան մէջ վնասը զարմանելու փորձներու վրայ ուղղուած:

Կայսրական պետք է իրենց, որ հրատարակեան բարեկարգութեան ջանքերով զինաւոր պատճառը մի միայն կաշառարեկութիւնն եղած է, եւ փորձը կը ցուցնէ, որ որպիսի որ ալ սասանի ջանքեր, երբեք օգտակար կարգաւորութիւն մը չի կրնար ըլլալ, քանի որ այսպիսի մեծ շարժը մը կը տեսնեն: Եւ որ համար տախաղական հարկ է հարկըն ու եղանակը գտնել, որով առ պարտաւոր է: ամենայն փորձակն շարունակութիւնը բացառութիւն եւ ծուռ մեկնութիւն չի տը նոր օրերի մը գրուելով կարենայ խախտուի:

Ըմեն մարդ գիտե՛, որ զօրքը անհրաժեշտ է քաղաքի մէջ արդարութեան:

Կայսրական պետք է իրենց, որ հրատարակեան շարունակեց բարեւոյն եւ բարձրութեան յառաջադիմութիւնն:

Ըմեն պարագայից մէջ արգարութիւնն:

Կայսրական պետք է իրենց, որ հրատարակեան շարունակեց բարեւոյն եւ բարձրութեան յառաջադիմութիւնն:

Ըմեն պարագայից մէջ արգարութիւնն:

Ըմեն պարագայից մէջ արգարութիւնն:

Ըմեն պարագայից մէջ արգարութիւնն:

Ըմեն պարագայից մէջ արգարութիւնն:

Ըմեն պարագայից մէջ արգարութիւնն:

Ըմեն պարագայից մէջ արգարութիւնն:

Ըմեն պարագայից մէջ արգարութիւնն:

Ըմեն պարագայից մէջ արգարութիւնն:

Ըմեն պարագայից մէջ արգարութիւնն:

Ըմեն պարագայից մէջ արգարութիւնն:

Ըմեն պարագայից մէջ արգարութիւնն:

Ըմեն պարագայից մէջ արգարութիւնն:

Ըմեն պարագայից մէջ արգարութիւնն:

